

Presidència de la Generalitat

LLEI 5/2011, d'1 d'abril, de la Generalitat, de Relacions Familiars dels fills i filles els progenitors dels quals no conviuen. [2011/3975]

Sia notori i manifest a tots els ciutadans que Les Corts han aprovat i jo, d'acord amb el que estableixen la Constitució i l'Estatut d'Autonomia, en nom del rei, promulgue la Llei següent:

PREÀMBUL

La reforma de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana duta a terme mitjançant la Llei orgànica 1/2006, de 10 d'abril, va comportar modificacions molt importants que no sols permeten la consecució de majors cotes d'autogovern, sinó que també garanteixen una major qualitat de vida per a tots els ciutadans i les ciutadanes de la Comunitat Valenciana.

En virtut d'aquesta reforma, que va comportar un salt qualitatiu en matèria competencial, es va atribuir competència exclusiva a la Generalitat, en l'article 49.1.2, per a la conservació, el desenvolupament i la modificació del dret civil foral valencià. En l'exercici d'aquesta competència es va aprovar la Llei 10/2007, de 20 de març, de la Generalitat, de règim econòmic matrimonial valencià, modificada per la Llei 8/2009, de 4 de novembre, de la Generalitat, el primer pas en un camí la meta final del qual és l'elaboració d'un futur codi de dret civil foral valencià que englobe les diferents lleis que es promulguen.

La preocupació creixent per assegurar el desenvolupament més correcte i adequat de l'interès superior de cada menor davant les situacions de crisi familiar, és especialment sentida en la nostra societat. I, de manera particular, hi ha una demanda creixent perquè, en els casos de ruptura o no convivència entre els progenitors, la convivència amb els fills i les filles menors faça compatible eixe principi fonamental de l'interès superior de cada menor, amb el principi d'igualtat entre els progenitors i amb el dret de cada menor a conviure amb ambdós, tal com va ser proclamat per la Convenció sobre els Drets de l'Infant, de 20 de novembre de 1989, ratificada per Espanya el 30 de novembre de 1990.

El legislador autonòmic valencià ja va ser sensible a aquesta demanda social quan va promulgar la Llei 12/2008, de 3 de juliol, de la Generalitat, de protecció integral de la infància i l'adolescència de la Comunitat Valenciana. En l'article 22 va configurar el sistema de principis i valors que ara es plasmen en l'articulat d'aquesta llei en els termes següents:

1. Principi de coparentalitat: «Els poders públics vetllaran per la protecció del principi de coparentalitat en la cura i l'educació dels menors, i garantiran el dret d'aquests que ambdós progenitors participen uniformement en la presa de decisions que afecten els seus interessos».

2. Dret de cada menor a «créixer i viure amb els seus pares, si ambdós manifesten voluntat i aptitud per a la criança, procurant-se en els casos de separació dels progenitors una convivència igualitària amb ambdós».

3. Dret de cada menor, separat d'un progenitor, «a mantenir relacions personals i contacte directe amb ambdós progenitors de manera regular».

4. Dret de cada menor «a mantenir relació amb els seus germans, avis i la resta de propparents».

5. En l'observança d'aquests drets prevaldrà sempre el major interès de cada menor i la incidència en el seu desenvolupament psicològic i social.

Aquesta llei assumeix plenament els pressupòsits esmentats abans i, per garantir-los adequadament, considera necessari fer conscients els progenitors sobre la necessitat i la importància de pactar, en cas de ruptura o de no convivència, un règim equitatiu de relacions amb els seus fills i les seues filles menors en el que s'ha denominat el «pacte de convivència familiar» i, quan no siga possible assolir aquest pacte, establir la convivència amb els fills i les filles menors, compartida per ambdós progenitors, com a criteri prevalent en el cas que siga l'autoritat judicial la que haja de fixar les condicions d'aquest règim.

Presidencia de la Generalitat

LEY 5/2011, de 1 de abril, de la Generalitat, de Relaciones Familiares de los hijos e hijas cuyos progenitores no conviven. [2011/3975]

Sea notorio y manifiesto a todos los ciudadanos que Les Corts han aprobado y yo, de acuerdo con lo establecido por la Constitución y el Estatuto de Autonomía, en nombre del rey, promulgo la siguiente Ley:

PREÀMBULO

La reforma del Estatut de Autonomia de la Comunitat Valenciana llevada a cabo mediante la Ley orgànica 1/2006, de 10 de abril, supuso importantes modificaciones que no sólo permiten la consecución de mayores cotas de autogobierno, sino que también garantizan una mayor calidad de vida para todos los ciudadanos y las ciudadanas de la Comunitat Valenciana.

En virtud de esta reforma, que comportó un salto cualitativo en materia competencial, se atribuyó competencia exclusiva a la Generalitat, en el artículo 49.1.2ª, para la conservación, desarrollo y modificación del derecho civil foral valenciano. En el ejercicio de dicha competencia se aprobó la Ley 10/2007, de 20 de marzo, de la Generalitat, de Régimen Económico Matrimonial Valenciano, modificada por la Ley 8/2009, de 4 de noviembre, de la Generalitat, el primer paso en un camino cuya meta final es la elaboración de un futuro Código de derecho civil foral valenciano que englobe las distintas leyes que se promulguen.

La preocupación creciente por asegurar el más correcto y adecuado desarrollo del interés superior de cada menor ante las situaciones de crisis familiar, viene siendo especialmente sentida en nuestra sociedad. Y, de manera particular, existe una demanda creciente para que, en los casos de ruptura o no convivencia entre los progenitores, la convivencia con los hijos e hijas menores haga compatible ese principio fundamental del interés superior de cada menor, con el principio de igualdad entre los progenitores y con el derecho de cada menor a convivir con ambos, tal y como fue proclamado por la Convención sobre los Derechos del Niño, de 20 de noviembre de 1989, ratificada por España el 30 de noviembre de 1990.

El legislador autonómico valenciano ya fue sensible a esta demanda social cuando promulgó la Ley 12/2008, de 3 de julio, de la Generalitat, de protección integral de la infancia y la adolescencia de la Comunitat Valenciana. En su artículo 22 configuró el sistema de principios y valores que ahora se plasman en el articulado de la presente ley en los siguientes términos:

1. Principio de coparentalidad: «Los poderes públicos velarán por la protección del principio de coparentalidad en el cuidado y educación de los menores, y garantizarán el derecho de estos a que ambos progenitores participen por igual en la toma de decisiones que afecten a sus intereses».

2. Derecho de cada menor a «crecer y vivir con sus padres, si ambos manifiestan voluntad y aptitud para la crianza, procurándose en los casos de separación de los progenitores una convivencia igualitaria con ambos».

3. Derecho de cada menor, separado de un progenitor, «a mantener relaciones personales y contacto directo con ambos progenitores de modo regular».

4. Derecho de cada menor «a mantener relación con sus hermanos, abuelos y demás parientes próximos o allegados».

5. En la observancia de estos derechos prevalecerá siempre el mayor interés de cada menor y la incidencia en su desarrollo psicológico y social.

La presente ley asume plenamente los presupuestos antes mencionados y, para garantizarlos adecuadamente, considera necesario hacer conscientes a los progenitores sobre la necesidad e importancia de pactar, en caso de ruptura o de no convivencia, un régimen equitativo de relaciones con sus hijos e hijas menores en lo que se ha denominado el «pacto de convivencia familiar» y, cuando no sea posible alcanzar ese pacto, establecer la convivencia con los hijos e hijas menores, compartida por ambos progenitores, como criterio prevalente en caso de que sea la autoridad judicial la que deba fijar las condiciones de dicho régimen.

Quant al concepte de custòdia, és clar que aquest terme es queda curt i obsolet per a les pretensions d'una llei que es proposa subratllar la rellevància del contacte quotidià i del tracte freqüent entre els progenitors i els seus fills i les seues filles menors, com a única via que possibilita el creixement del vincle afectiu familiar i estableix les bases d'un desenvolupament psíquic i emocional adequat de cada menor.

Amb aquesta actuació legislativa es pretenen conjuminar els dos principis fonamentals que concorren en els supòsits de no convivència o ruptura d'una parella quan hi ha fills i filles menors: d'una banda, el dret dels fills i de les filles a mantenir una relació equilibrada i continuada amb ambdós progenitors i, d'un altra, el dret-deure d'aquests de proveir a la criança i educació dels fills i de les filles menors en l'exercici de la responsabilitat familiar, l'exercici de la qual en la nova situació exigeix d'ells un major grau de diligència, de compromís i de cooperació.

El règim de convivència compartida per ambdós progenitors amb els fills i les filles menors pretén facilitar un millor encaix de la nova situació familiar per part de cada menor i el manteniment dels llaços d'afectivitat amb ambdós progenitors. Així mateix, pretén disminuir el nivell de litigiositat entre aquests, derivada del freqüent atorgament de la convivència a un de sol i afavorir la coresponsabilitat i la distribució igualitària de rols socials entre homes i dones en les relacions familiars.

Aquesta llei s'estructura en set articles, una disposició addicional, dues disposicions transitòries, una disposició derogatòria i quatre disposicions finals. L'àmbit d'aplicació és determinat pel criteri del veïnat civil valencià dels fills i de les filles subjectes a l'autoritat parental dels seus progenitors (article 2). L'article 3 conté una sèrie de definicions amb què es determina, a l'efecte del que hi ha previst en aquesta llei, què ha d'entendre's per règim de convivència compartida, règim de convivència individual, règim de relacions, pacte de convivència familiar i, dins de les despeses d'atenció als fills i a les filles menors, quines tenen caràcter ordinari i quines poden considerar-se extraordinàries.

L'article 4 estableix els elements i les condicions del denominat «pacte de convivència familiar», que haurà de ser judicialment aprovat; el règim de convivència o de relacions familiars dels progenitors amb els fills i les filles menors; el règim de relacions dels fills i de les filles menors amb els seus germans i les seues germanes, avis i àvies, parents i altres persones acostades; la destinació de l'habitatge i l'aixovar familiar, si escau, i el d'altres habitatges familiars que, pertanyent a un o altre progenitor, hagen estat utilitzades en l'àmbit familiar, i la quantia i la manera de satisfacció de les despeses d'atenció als fills i a les filles menors.

La resta de disposicions previstes en la llei afecten els supòsits en que no siga possible assolir aquest pacte i el règim de convivència haja de ser fixat per l'autoritat judicial. L'article 5 estableix el principi general d'atribució compartida a ambdós progenitors del règim de convivència i els criteris que han de tenir-se en compte a aquest efecte, habilitant l'autoritat judicial per a decidir la convivència individual atenent a les circumstàncies de cada cas. A més, s'estableixen una sèrie de garanties i precaucions per a vetllar per l'interès superior de cada menor, com la possibilitat d'establir un control periòdic de la situació familiar per a confirmar o canviar el règim establert i l'exclusió de l'atribució compartida del règim de convivència en el cas que un dels progenitors estiga incurs en un procés penal contra l'altre, incloent les situacions de violència domèstica i de gènere.

L'article 6 s'ocupa de l'atribució de l'habitatge familiar i de l'aixovar domèstic. A falta de pacte entre els progenitors, en els casos de règim de convivència compartida es procura que en l'assignació de l'habitatge prevalga l'interès superior de cada menor per damunt de qualsevol altra consideració i s'atenen els interessos del cònjuge que més dificultats puga tenir per a trobar un nou habitatge després del cessament de la convivència només en la mesura que siguen compatibles amb l'interès superior de cada menor esmentat. Sobre la base d'aquest criteri general, el precepte té en compte si s'està davant un supòsit de règim de convivència compartida o d'atribució de la convivència amb els fills i les filles menors a un sol dels progenitors i es preveuen diverses solucions dependent de si l'habitatge familiar és comú a ambdós progenitors o un bé privat del progenitor que no resulta adjudicatari del règim de convivència. En tot cas, l'atribució de l'habitatge familiar

En cuanto al concepto de custodia, es claro que este término se queda corto y obsoleto para las pretensiones de una ley que se propone subrayar la relevancia del contacto cotidiano y del roce frecuente entre los progenitores y sus hijos e hijas menores, como único cauce que possibilita el crecimiento del vínculo afectivo familiar y sienta las bases de un adecuado desarrollo psíquico y emocional de cada menor.

Con esta actuación legislativa se pretenden conjugar los dos principios fundamentales que concurren en los supuestos de no convivencia o ruptura de una pareja cuando existen hijos e hijas menores: por un lado, el derecho de los hijos y de las hijas a mantener una relación equilibrada y continuada con ambos progenitores y, por otro, el derecho-deber de éstos de proveer a la crianza y educación de los hijos e hijas menores en el ejercicio de la responsabilidad familiar, cuyo ejercicio en la nueva situación exige de ellos un mayor grado de diligencia, de compromiso y de cooperación.

El régimen de convivencia compartida por ambos progenitores con los hijos e hijas menores pretende facilitar un mejor encaje de la nueva situación familiar por parte de cada menor y el mantenimiento de los lazos de afectividad con ambos progenitores. Asimismo, pretende disminuir el nivel de litigiosidad entre éstos, derivada del frecuente otorgamiento de la convivencia a uno solo de ellos y favorecer la coresponsabilidad y la distribución igualitaria de roles sociales entre hombres y mujeres en las relaciones familiares.

La presente ley se estructura en siete artículos, una disposición adicional, dos disposiciones transitorias, una disposición derogatoria y cuatro disposiciones finales. Su ámbito de aplicación viene determinado por el criterio de la vecindad civil valenciana de los hijos e hijas sujetos a la autoridad parental de sus progenitores (artículo 2). El artículo 3 contiene una serie de definiciones con las que se determina, a los efectos de los previsto en esta ley, qué debe entenderse por régimen de convivencia compartida, régimen de convivencia individual, régimen de relaciones, pacto de convivencia familiar y, dentro de los gastos de atención a los hijos e hijas menores, cuáles tiene carácter ordinario y cuáles pueden considerarse extraordinarios.

El artículo 4 establece los elementos y las condiciones del denominado «pacto de convivencia familiar», que deberá ser judicialmente aprobado; el régimen de convivencia y/o de relaciones familiares de los progenitores con los hijos e hijas menores; el régimen de relaciones de los hijos e hijas menores con sus hermanos y hermanas, abuelos y abuelas, parientes y otras personas allegadas; el destino de la vivienda y el ajuar familiar, en su caso, así como el de otras viviendas familiares que, perteneciendo a uno u otro progenitor, hayan sido utilizadas en el ámbito familiar; y la cuantía y modo de satisfacción de los gastos de atención a los hijos e hijas menores.

El resto de disposiciones previstas en la ley afectan a los supuestos en que no sea posible alcanzar ese pacto y el régimen de convivencia deba ser fijado por la autoridad judicial. El artículo 5 establece el principio general de atribución compartida a ambos progenitores del régimen de convivencia y los criterios que deben tenerse en cuenta a tal efecto, habilitando a la autoridad judicial para decidir la convivencia individual atendiendo a las circunstancias de cada caso. Además, se establecen una serie de garantías y precauciones para velar por el interés superior de cada menor, como la posibilidad de establecer un control periódico de la situación familiar para confirmar o cambiar el régimen establecido y la exclusión de la atribución compartida del régimen de convivencia en caso de que uno de los progenitores esté incurso en un proceso penal contra el otro, incluyendo las situaciones de violencia doméstica y de género.

El artículo 6 se ocupa de la atribución de la vivienda familiar y del ajuar doméstico. A falta de pacto entre los progenitores, en los casos de régimen de convivencia compartida se procura que en la asignación de la vivienda prevalezca el interés superior de cada menor por encima de cualquier otra consideración y se atienden los intereses del cónyuge que más dificultades pueda tener para encontrar una nueva vivienda tras el cese de la convivencia sólo en la medida en que sean compatibles con el citado interés superior de cada menor. Sobre la base de ese criterio general, el precepto tiene en cuenta si se está ante un supuesto de régimen de convivencia compartida o de atribución de la convivencia con los hijos e hijas menores a uno solo de los progenitores y se prevén diversas soluciones dependiendo de si la vivienda familiar es común a ambos progenitores o un bien privado del progenitor que no resulta adjudicatario del régimen de convivencia. En todo caso, la atribución

tindrà caràcter temporal, l'autoritat judicial fixarà el període màxim d'ús i el règim jurídic previst en el precepte no s'aplicarà als habitatges que es gaudeixen com segona o ulteriors residències.

Finalment, l'article 7 s'ocupa de les despeses derivades de l'atenció als fills i a les filles menors, i estableix la manera en què cadascun dels progenitors ha de contribuir a sufragar-los.

La disposició addicional preveu que l'aprovació del «pacte de convivència familiar», les modificacions i la seua extinció es tramitaran en els termes prevists per la legislació processal civil per al conveni regulador en processos de separació i divorci d'acord mutu. La disposició transitòria primera estableix que les parts i el Ministeri Fiscal, a partir de l'entrada en vigor de la llei, podran sol·licitar la revisió judicial de les mesures definitives adoptades d'acord amb la legislació anterior en un procediment de separació, nul·litat o divorci. La disposició transitòria segona preveu que aquesta llei serà aplicable als procediments judicials en matèria de nul·litat, separació, divorci i mesures paterno o maternofilials que estiguen pendents de sentència en el moment de l'entrada en vigor. I, finalment, les quatre disposicions finals al·ludeixen, successivament, a la competència del legislador autonòmic en matèria de dret civil, a l'empara de l'article 49.1.2 de l'Estatut d'autonomia de la Comunitat Valenciana; a l'aplicació supletòria del Codi Civil; a l'atribució al Consell de la facultat per a dictar totes les disposicions que siguen necessàries per al desenvolupament adequat i la millor aplicació d'aquesta llei, i, finalment, a l'entrada en vigor de la norma als trenta dies de la publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Article 1. Objecte

Aquesta llei té com a objecte regular les relacions familiars dels progenitors que no conviuen, amb els seus fills i les seues filles sotmesos a la seua autoritat parental, i les d'aquests i aquestes amb els seus germans i les seues germanes, avis i àvies, altres propparents.

Article 2. Àmbit d'aplicació

D'acord amb el que hi ha disposat en l'article 3.4 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i les disposicions del títol preliminar del Codi Civil, aquesta llei serà aplicable respecte dels fills i de les filles, subjectes a l'autoritat parental dels seus progenitors, que ostenten el veïnat civil valencià.

Article 3. Definicions

A l'efecte del que hi ha previst en aquesta llei, els conceptes següents queden definits com s'indica:

a) Per règim de convivència compartida ha d'entendre's el sistema dirigit a regular i organitzar la cohabitació dels progenitors que no visquen entre si amb els seus fills i les seues filles menors, i caracteritzat per una distribució igualitària i racional del temps de cohabitació de cadascun dels progenitors amb els seus fills i les seues filles menors, acordat voluntàriament entre aquells, o si no n'hi ha, per decisió judicial.

b) Per règim de convivència individual ha d'entendre's una modalitat excepcional de règim de convivència, consistent en l'atribució de la cohabitació amb els fills i les filles menors a un sol dels progenitors de manera individual, sense perjudici del dret de l'altre progenitor de gaudir d'un règim de relacions amb els seus fills o les seues filles menors adaptat a les circumstàncies del cas.

c) Per règim de relacions ha d'entendre's el sistema dirigit a regular i organitzar el contacte, les estades, les visites i les comunicacions entre els progenitors i els seus fills i les seues filles menors, quan no existesca convivència.

d) Per pacte de convivència familiar ha d'entendre's l'acord, de naturalesa familiar i patrimonial, adoptat entre ambdós progenitors i judicialment aprovat, amb la finalitat de regular i organitzar el règim de convivència o de relacions, si escau, i els altres aspectes que es preveuen en aquesta llei.

e) Han de considerar-se despeses ordinàries aquelles que els fills i les filles menors necessiten de forma habitual al llarg d'una anualitat i la meritació de les quals siga previsible en aquest període. S'entendran sempre incloses les relatives a l'alimentació, el vestit, l'educació

de la vivienda familiar tendrá carácter temporal, la autoridad judicial fijará el periodo máximo de uso y el régimen jurídico previsto en el precepto no se aplicará a las viviendas que se disfruten como segunda o ulteriores residencias.

Finalmente, el artículo 7 se ocupa de los gastos derivados de la atención a los hijos e hijas menores, estableciendo el modo en el que cada uno de los progenitores ha de contribuir a sufragarlos.

La disposición adicional prevé que la aprobación del pacto de convivencia familiar, sus modificaciones y su extinción se tramitarán en los términos previstos por la legislación procesal civil para el convenio regulador en procesos de separación y divorcio de mutuo acuerdo. La disposición transitoria primera establece que las partes y el Ministerio Fiscal, a partir de la entrada en vigor de la ley, podrán solicitar la revisión judicial de las medidas definitivas adoptadas conforme a la legislación anterior en un procedimiento de separación, nulidad o divorcio. La disposición transitoria segunda prevé que esta ley será aplicable a los procedimientos judiciales en materia de nulidad, separación, divorcio y medidas paterno o materno-filiales que estén pendientes de sentencia en el momento de su entrada en vigor. Y, por último, las cuatro disposiciones finales aluden, sucesivamente, a la competencia del legislador autonómico en materia de Derecho Civil, al amparo del artículo 49.1.2.^a del Estatut de Autonomia de la Comunitat Valenciana; a la aplicació supletoria del Código Civil; a la atribución al Consell de la facultad para dictar cuantas disposiciones sean precisas para el adecuado desarrollo y la mejor aplicación de esta ley; y, por último, a la entrada en vigor de la norma a los treinta días de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Artículo 1. Objeto

La presente ley tiene por objeto regular las relaciones familiares de los progenitores que no conviven, con sus hijos e hijas sometidos a su autoridad parental, y las de éstos y éstas con sus hermanos y hermanas, abuelos y abuelas, otros parientes y personas allegadas.

Artículo 2. Ámbito de aplicación

De acuerdo con lo dispuesto en el artículo 3.4 del Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana y las disposiciones del título preliminar del Código Civil, la presente ley será de aplicación respecto de los hijos e hijas, sujetos a la autoridad parental de sus progenitores, que ostenten la vecindad civil valenciana.

Artículo 3. Definiciones

A los efectos de lo previsto en esta ley, los siguientes conceptos quedan definidos como se indica:

a) Por régimen de convivencia compartida debe entenderse el sistema dirigido a regular y organizar la cohabitación de los progenitores que no convivan entre sí con sus hijos e hijas menores, y caracterizado por una distribución igualitaria y racional del tiempo de cohabitación de cada uno de los progenitores con sus hijos e hijas menores, acordado voluntariamente entre aquéllos, o en su defecto por decisión judicial.

b) Por régimen de convivencia individual debe entenderse una modalidad excepcional de régimen de convivencia, consistente en la atribución de la cohabitación con los hijos e hijas menores a uno sólo de los progenitores de manera individual, sin perjuicio del derecho del otro progenitor a disfrutar de un régimen de relaciones con sus hijos o hijas menores adaptado a las circunstancias del caso.

c) Por régimen de relaciones debe entenderse el sistema dirigido a regular y organizar el contacto, las estancias, visitas y comunicaciones entre los progenitores y sus hijos e hijas menores, cuando no exista convivencia.

d) Por pacto de convivencia familiar debe entenderse el acuerdo, de naturaleza familiar y patrimonial, adoptado entre ambos progenitores y judicialmente aprobado, con la finalidad de regular y organizar el régimen de convivencia o de relaciones, en su caso, así como los demás extremos previstos en esta ley.

e) Deben considerarse gastos ordinarios aquellos que los hijos e hijas menores precisen de forma habitual a lo largo de una anualidad y cuyo devengo sea previsible en dicho período. Se entenderán siempre incluidos los relativos a alimentación, vestido, educación y cualesquiera

i qualssevol altres que els progenitors pacten com a tals o que estiguen consolidats abans del cessament de la seua convivència.

f) Han de considerar-se despeses extraordinàries les que puguen sorgir amb relació als fills i a les filles menors de forma excepcional.

Article 4. Pacte de convivència familiar

1. Quan els progenitors no convisquen o quan la seua convivència haja cessat, podran atorgar un pacte de convivència familiar, en el qual acordaran els termes de la seua relació amb els seus fills i filles.

2. El pacte de convivència familiar haurà d'establir, almenys, els punts següents:

a) El règim de convivència i/o de relacions amb els fills i les filles menors per a garantir-ne el contacte amb ambdós progenitors.

b) El règim mínim de relació dels fills i filles amb els seus germans i germanes, avis i àvies, i altres parents i persones acostades, sense perjudici del dret d'aquests a exercir tal relació.

c) El destí de l'habitatge i l'aixovar familiar, si és el cas, així com d'altres habitatges familiars que, pertanyent a un o altre progenitor, hagen sigut utilitzats en l'àmbit familiar.

d) La quantia i el mode de satisfer les despeses dels fills i filles.

3. El pacte de convivència familiar podrà modificar-se o extingir-se:

a) Per les causes especificades en el propi pacte.

b) Per mutu acord.

c) A petició d'un dels progenitors, quan hi hagueren sobrevingut circumstàncies rellevants.

d) Per iniciativa del Ministeri Fiscal en la seua funció de protecció dels menors i incapacitats.

e) Per privació, suspensió o extinció de la pàtria potestat a un dels progenitors, sobrevinguda al pacte.

f) Per incompliment greu o reiterat de les obligacions establides en el pacte.

4. El pacte de convivència familiar, i les modificacions i l'extinció d'aquest, produiran efectes una vegada els aprobe l'autoritat judicial, oït el Ministeri Fiscal.

Article 5. Mesures judicials

1. A falta de pacte entre els progenitors, serà l'autoritat judicial, amb audiència prèvia del Ministeri Fiscal, la que fixarà els aspectes enumerats en l'apartat 2 de l'article 4 d'aquesta llei.

2. Com a regla general, atribuirà a ambdós progenitors, de manera compartida, el règim de convivència amb els fills i amb les filles menors d'edat, sense que siga obstacle per a això l'oposició d'un dels progenitors o les males relacions entre ells.

3. Abans de fixar el règim de convivència de cada progenitor amb els fills i amb les filles menors, i a la vista de la proposta de pacte de convivència familiar que cadascun haurà de presentar, l'autoritat judicial tindrà en compte els factors següents:

a) L'edat dels fills i de les filles. En els casos de menors lactants, es podrà establir un règim de convivència provisional, de menor extensió, d'acord amb les necessitats de l'infant, que haurà de ser progressivament ampliat a instància de qualsevol dels progenitors.

b) L'opinió dels fills i de les filles menors, quan tingueren la maduresa suficient, i, en tot cas, quan hagen fet 12 anys.

c) La dedicació passada a la família, el temps dedicat a la criaça i l'educació dels fills i de les filles menors i la capacitat de cada progenitor.

d) Els informes socials, mèdics, psicològics i altres que siguen procedents.

e) Els supòsits d'especial arrelament social, escolar o familiar dels fills i de les filles menors.

f) Les possibilitats de conciliació de la vida familiar i laboral dels progenitors.

g) La disponibilitat de cadascun per a mantenir un tracte directe amb cada fill o filla menor d'edat.

h) Qualsevol altra circumstància rellevant a aquests efectes.

4. L'autoritat judicial podrà atorgar a un sol dels progenitors el règim de convivència amb els fills i les filles menors quan ho considere necessari per a garantir-ne l'interès superior, i a la vista dels informes socials, mèdics, psicològics i altres que siguen procedents. En aquest supòsit, haurà d'establir un règim de relacions familiars adaptat a les

otros que los progenitores pacten como tales o que estén consolidados antes del cese de su convivencia.

f) Deben considerarse gastos extraordinarios los que puedan surgir en relación con los hijos e hijas menores de forma excepcional

Artículo 4. Pacto de convivencia familiar

1. Cuando los progenitores no convivan o cuando su convivencia haya cesado, podrán otorgar un pacto de convivencia familiar, en el que acordarán los términos de su relación con sus hijos e hijas.

2. El pacto de convivencia familiar deberá establecer, al menos, los siguientes extremos:

a) El régimen de convivencia y/o de relaciones con los hijos e hijas menores para garantizar su contacto con ambos progenitores.

b) El régimen mínimo de relación de los hijos e hijas con sus hermanos y hermanas, abuelos y abuelas, y otros parientes y personas allegadas, sin perjuicio del derecho de éstos a ejercer tal relación.

c) El destino de la vivienda y el ajuar familiar, en su caso, así como de otras viviendas familiares que, perteneciendo a uno u otro progenitor, hayan sido utilizadas en el ámbito familiar.

d) La cuantía y el modo de satisfacer los gastos de los hijos e hijas.

3. El pacto de convivencia familiar podrá modificarse o extinguirse:

a) Por las causas especificadas en el propio pacto.

b) Por mutuo acuerdo.

c) A petición de uno de los progenitores, cuando hubieran sobrevenido circunstancias relevantes.

d) Por iniciativa del Ministerio Fiscal en su función de protección de los menores e incapacitados.

e) Por privación, suspensión o extinción de la patria potestad a uno de los progenitores, sobrevenida al pacto.

f) Por incumplimiento grave o reiterado de las obligaciones establecidas en el pacto.

4. El pacto de convivencia familiar, sus modificaciones y extinción, producirán efectos una vez aprobados por la autoridad judicial, oído el Ministerio Fiscal.

Artículo 5. Medidas judiciales

1. A falta de pacto entre los progenitores, será la autoridad judicial, previa audiencia del Ministerio Fiscal, la que fijará los extremos enumerados en el apartado 2 del artículo 4 de esta ley.

2. Como regla general, atribuirá a ambos progenitores, de manera compartida, el régimen de convivencia con los hijos e hijas menores de edad, sin que sea obstáculo para ello la oposición de uno de los progenitores o las malas relaciones entre ellos.

3. Antes de fijar el régimen de convivencia de cada progenitor con los hijos e hijas menores, y a la vista de la propuesta de pacto de convivencia familiar que cada uno de ellos deberá presentar, la autoridad judicial tendrá en cuenta los siguientes factores:

a) La edad de los hijos e hijas. En los casos de menores lactantes, se podrá establecer un régimen de convivencia provisional, de menor extensión, acorde con las necesidades del niño o de la niña, que deberá ser progresivamente ampliado a instancia de cualquiera de los progenitores.

b) La opinión de los hijos e hijas menores, cuando tuvieran la madurez suficiente y, en todo caso, cuando hayan cumplido 12 años.

c) La dedicación pasada a la familia, el tiempo dedicado a la crianza y educación de los hijos e hijas menores y la capacidad de cada progenitor.

d) Los informes sociales, médicos, psicológicos y demás que procedan.

e) Los supuestos de especial arraigo social, escolar o familiar de los hijos e hijas menores.

f) Las posibilidades de conciliación de la vida familiar y laboral de los progenitores.

g) La disponibilidad de cada uno de ellos para mantener un trato directo con cada hijo o hija menor de edad.

h) Cualquier otra circunstancia relevante a estos efectos.

4. La autoridad judicial podrá otorgar a uno solo de los progenitores el régimen de convivencia con los hijos e hijas menores cuando lo considere necesario para garantizar su interés superior, y a la vista de los informes sociales, médicos, psicológicos y demás que procedan. En ese supuesto, deberá establecer un régimen de relaciones familiares

circumstàncies pròpies del cas, que garantezca el contacte dels fills i les filles menors amb ambdós progenitors.

5. L'autoritat judicial, ateses les circumstàncies particulars del cas, podrà establir un control periòdic de la situació familiar i, a la vista dels informes al·ludits en l'apartat anterior, podrà determinar un nou règim de convivència.

6. Excepcionalment tampoc no procedirà l'atribució d'un règim de convivència a un dels progenitors quan estiga incurs en un procés penal iniciat per atemptar contra la vida, la integritat física, la llibertat, la integritat moral o la llibertat i indemnitat sexual de l'altre progenitor o dels fills o de les filles, i s'haja dictat una resolució judicial motivada en què es constaten indicis fundats i racionals de criminalitat, sempre que, segons aquests indicis, l'aplicació del règim de convivència poguera comportar risc objectiu per als fills i per a les filles o per a l'altre progenitor. Tampoc procedirà quan l'autoritat judicial advertesca, com a conseqüència de les al·legacions de les parts i les proves practicades, l'existència d'indicis fundats de violència domèstica o de gènere.

Quan es dicte una resolució judicial que pose fi al procediment, amb efectes absolutoris, en qualsevol dels procediments ressenyats en el paràgraf anterior, es podrà revisar, d'ofici o a instància de part, l'ordenació de les relacions familiars.

Article 6. Atribució de l'ús de l'habitatge i aixovar familiar

1. A falta de pacte entre els progenitors, en els casos de règim de convivència compartida, la preferència en l'ús de l'habitatge familiar s'atribuirà d'acord amb el que siga més convenient per als fills i per a les filles menors i, sempre que fóra compatible amb això, al progenitor que tinguera objectivament més dificultats d'accés a un altre habitatge. En el cas d'atribuir-se l'habitatge familiar a un dels progenitors, si aquest és privatiu de l'altre progenitor o comú d'ambdós, es fixarà una compensació per la pèrdua de l'ús i la disposició d'aquest a favor del progenitor titular o cotitular no adjudicatari tenint en compte les rendes pagades per lloguers d'habitatges semblants en la mateixa zona i les altres circumstàncies concurrents en el cas. Aquesta compensació podrà ser computada, en tot o en part, com a contribució a les despeses ordinàries amb el consentiment de qui hi tinga dret o en virtut de decisió judicial. El mateix règim jurídic s'aplicarà als supòsits en què s'atribuesca la convivència amb els fills i les filles menors a un sol dels progenitors.

2. Excepte acord en contra entre els progenitors, en cap cas s'adjudicarà un habitatge, encara que haguera estat la residència familiar habitual fins al cessament de la convivència entre els progenitors, si és de caràcter privatiu del progenitor no adjudicatari o comú d'ambdós i el progenitor a què s'adjudica fóra titular de drets sobre un habitatge que el faculden per a ocupar-lo com a tal residència familiar. Si durant l'ocupació com a habitatge familiar del que pertany a l'altre progenitor o a ambdós, s'incorporaren al patrimoni del cònjuge adjudicatari aquests drets, aquest cessarà en l'ús de l'habitatge familiar que ocupara fins tal moment excepte acord entre els progenitors i amb decisió judicial prèvia si escau.

3. En els supòsits dels dos apartats anteriors, l'atribució de l'habitatge tindrà caràcter temporal i l'autoritat judicial fixarà el període màxim d'aquest ús, sense perjudici que aquest ús pugua cessar o modificar-se, en virtut de decisió judicial, quan hi concórreguen circumstàncies que ho facen innecessari o abusiu i perjudicial per al progenitor titular no adjudicatari.

4. El règim jurídic establert en els paràgrafs anteriors no serà aplicable als habitatges que es gaudeixen com segona o ulteriors residències.

5. L'aixovar familiar romandrà en l'habitatge familiar llevat que en el pacte de convivència familiar o per resolució judicial es determine la retirada de béns privatius que en formen part. En tot cas, el progenitor a qui no se li atribuesca l'habitatge tindrà dret a retirar-ne els seus efectes personals en el termini que establezca l'autoritat judicial.

6. Quan s'haja decidit que cap dels progenitors romanga en l'habitatge familiar, s'efectuarà el repartiment dels béns que componguen l'aixovar familiar i dels altres, siguen comuns dels progenitors o privatius d'un o altre, d'acord amb la legislació que els siga aplicable i amb l'acord previ d'aquells o resolució judicial en qualsevol altre cas.

adaptado a las circunstancias propias del caso, que garantice el contacto de los hijos e hijas menores con ambos progenitores.

5. La autoridad judicial, atendidas las circunstancias particulares del caso, podrá establecer un control periódico de la situación familiar y, a la vista de los informes aludidos en el apartado anterior, podrá determinar un nuevo régimen de convivencia.

6. Excepcionalmente tampoco procederá la atribución de un régimen de convivencia a uno de los progenitores cuando esté incurso en un proceso penal iniciado por atentar contra la vida, la integridad física, la libertad, la integridad moral o la libertad e indemnidad sexual del otro progenitor o de los hijos o hijas, y se haya dictado resolución judicial motivada en la que se constaten indicios fundados y racionales de criminalidad, siempre y cuando, a tenor de dichos indicios, la aplicación del régimen de convivencia pudiera suponer riesgo objetivo para los hijos e hijas o para el otro progenitor. Tampoco procederá cuando la autoridad judicial advierta, como consecuencia de las alegaciones de las partes y las pruebas practicadas, la existencia de indicios fundados de violencia doméstica o de género.

Quando se dicte resolución judicial que ponga fin al procedimiento, con efectos absolutorios, en cualquiera de los procedimientos reseñados en el párrafo anterior, se podrá revisar, de oficio o a instancia de parte, la ordenación de las relaciones familiares.

Artículo 6. Atribución del uso de la vivienda y ajuar familiar

1. A falta de pacto entre los progenitores, en los casos de régimen de convivencia compartida, la preferencia en el uso de la vivienda familiar se atribuirá en función de lo que sea más conveniente para los hijos e hijas menores y, siempre que fuere compatible con ello, al progenitor que tuviera objetivamente mayores dificultades de acceso a otra vivienda. En el caso de atribuirse la vivienda familiar a uno de los progenitores, si ésta es privativa del otro progenitor o común de ambos, se fijará una compensación por la pérdida del uso y disposición de la misma a favor del progenitor titular o cotitular no adjudicatario teniendo en cuenta las rentas pagadas por alquileres de viviendas similares en la misma zona y las demás circunstancias concurrentes en el caso. Tal compensación podrá ser computada, en todo o en parte, como contribución a los gastos ordinarios con el consentimiento de quien tenga derecho a ella o en virtud de decisión judicial. El mismo régimen jurídico se aplicará a los supuestos en los que se atribuya la convivencia con los hijos e hijas menores a uno solo de los progenitores.

2. Salvo acuerdo en contrario entre los progenitores, en ningún caso se adjudicará una vivienda, aunque hubiera sido la residencia familiar habitual hasta el cese de la convivencia entre los progenitores, si es de carácter privativo del progenitor no adjudicatario o común de ambos y el progenitor al que se adjudica fuera titular de derechos sobre una vivienda que le faculden para ocuparla como tal residencia familiar. Si durante la ocupación como vivienda familiar de la perteneciente al otro progenitor o a ambos, se incorporasen al patrimonio del cónyuge adjudicatario tales derechos, éste cesará en el uso de la vivienda familiar que ocupase hasta tal momento salvo acuerdo entre los progenitores y previa decisión judicial en su caso.

3. En los supuestos de los dos apartados anteriores, la atribución de la vivienda tendrá carácter temporal y la autoridad judicial fijará el periodo máximo de dicho uso, sin perjuicio de que tal uso pueda cesar o modificarse, en virtud de decisión judicial, cuando concurren circunstancias que lo hagan innecesario o abusivo y perjudicial para el progenitor titular no adjudicatario.

4. El régimen jurídico establecido en los párrafos anteriores no será de aplicación a las viviendas que se disfruten como segunda o posteriores residencias.

5. El ajuar familiar permanecerá en la vivienda familiar salvo que en el pacto de convivencia familiar o por resolución judicial se determine la retirada de bienes privativos que formen parte de él. En todo caso, el progenitor a quien no se le atribuya la vivienda tendrá derecho a retirar sus efectos personales en el plazo que establezca la autoridad judicial.

6. Cuando se haya decidido que ninguno de los progenitores permanezca en la vivienda familiar, se efectuará el reparto de los bienes que compongan el ajuar familiar y de los demás, sean comunes de los progenitores o privativos de uno u otro de ellos, de acuerdo con la legislación que les sea aplicable y previo acuerdo de aquéllos o resolución judicial en otro caso.

Article 7. Despeses d'atenció als fills i filles

1. En defecte de pacte de convivència familiar, l'autoritat judicial determinarà, d'acord amb els recursos econòmics de què disposen ambdós progenitors, la quantitat que aquests hauran de satisfer en concepte de despeses ordinàries d'atenció als fills i a les filles menors.

2. Cadascun contribuirà a satisfer aquestes despeses d'acord amb els seus propis recursos i amb les necessitats dels fills i de les filles menors.

3. Les despeses extraordinàries seran satisfetes per ambdós progenitors de conformitat amb el que s'haja acordat entre ells. A falta de pacte, l'autoritat judicial decidirà la manera en què hauran de ser sufragades, amb independència de qui els haja satisfet i de si el règim de convivència és compartit o no. En tot cas, les despeses necessàries d'educació i formació no cobertes pel sistema educatiu i els de salut no cobertes per la Seguretat Social o per qualsevol altra mutualitat o organisme a què pogueren estar afiliats els fills i les filles menors, hauran de ser sufragades obligatòriament per ambdós progenitors en la proporció que establezca l'autoritat judicial.

4. D'acord amb el règim de convivència amb els fills i les filles menors que s'haja establert, l'autoritat judicial decidirà la manera concreta en què hagen de ser satisfetes les despeses d'atenció als fills i a les filles menors.

DISPOSICIÓ ADDICIONAL

Única. Tramitació del pacte de convivència familiar, de les seues modificacions i de la seua extinció

El pacte de convivència familiar, i les modificacions i l'extinció d'aquest, es tramitaran en els termes prevists per la legislació processal civil per al conveni regulador en processos de separació i divorci d'acord mutu.

DISPOSICIONS TRANSITÒRIES

Primera. Revisió judicial de mesures adoptades d'acord amb la legislació anterior

A través del procediment establert en la legislació processal civil per a la modificació de mesures definitives acordades en un procediment de separació, nul·litat o divorci, i a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei, es podran revisar judicialment les adoptades d'acord amb la legislació anterior, quan alguna de les parts o el Ministeri Fiscal, respecte de casos concrets, sol·liciten l'aplicació d'aquesta norma.

Segona. Aplicació a procediments judicials pendents de sentència

Aquesta llei serà aplicable als procediments judicials en matèria de nul·litat, separació, divorci i mesures paterno o maternofiliales que estiguen pendents de sentència en el moment de l'entrada en vigor.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació normativa

Queden derogades totes les disposicions que del mateix rang o d'un rang inferior s'oposen al que disposa aquesta llei.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Títol competencial habilitant

La present llei es dicta a l'empara de la competència exclusiva que l'article 49.1.2.^a de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana atorga a la Generalitat.

Segona. Aplicació supletòria del Codi Civil

El Codi Civil s'aplicarà amb caràcter supletori, en defecte de la present llei, en totes les matèries regulades per aquesta.

Artículo 7. Gastos de atención a los hijos e hijas

1. En defecto de pacto de convivencia familiar, la autoridad judicial determinará, en función de los recursos económicos de que dispongan ambos progenitores, la cantidad que éstos deberán satisfacer en concepto de gastos ordinarios de atención a los hijos e hijas menores.

2. Cada uno de ellos contribuirá a satisfacer estos gastos en atención a sus propios recursos y a las necesidades de los hijos e hijas menores.

3. Los gastos extraordinarios serán satisfechos por ambos progenitores de conformidad con lo acordado entre ellos. A falta de pacto, la autoridad judicial decidirá el modo en que deberán ser sufragados, con independencia de quien los satisfizo y de si el régimen de convivencia es compartido o no. En todo caso, los gastos necesarios de educación y formación no cubiertos por el sistema educativo y los de salud no cubiertos por la Seguridad Social o por cualquier otra mutualidad u organismo al que pudieran estar afiliados los hijos e hijas menores, tendrán que ser sufragados obligatoriamente por ambos progenitores en la proporción que establezca la autoridad judicial.

4. En función del régimen de convivencia con los hijos e hijas menores que se haya establecido, la autoridad judicial decidirá el modo concreto en que hayan de ser satisfechos los gastos de atención a los hijos e hijas menores.

DISPOSICIÓN ADICIONAL

Única. Tramitació del pacte de convivència familiar, de sus modificaciones y de su extinció

El pacto de convivencia familiar, sus modificaciones y su extinció se tramitarán en los términos previstos por la legislación procesal civil para el convenio regulador en procesos de separación y divorcio de mutuo acuerdo.

DISPOSICIONES TRANSITORIAS

Primera. Revisión judicial de medidas adoptadas conforme a la legislación anterior

A través del procedimiento establecido en la legislación procesal civil para la modificación de medidas definitivas acordadas en un procedimiento de separación, nulidad o divorcio, y a partir de la entrada en vigor de esta ley, se podrán revisar judicialmente las adoptadas conforme a la legislación anterior, cuando alguna de las partes o el Ministerio Fiscal, respecto de casos concretos, soliciten la aplicación de esta norma.

Segunda. Aplicación a procedimientos judiciales pendientes de sentencia

Esta ley será aplicable a los procedimientos judiciales en materia de nulidad, separación, divorcio y medidas paterno o materno-filiales que estén pendientes de sentencia en el momento de su entrada en vigor.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA

Única. Derogación normativa

Quedan derogadas cuantas disposiciones de igual o inferior rango se opongan a lo dispuesto en esta ley.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Título competencial habilitante

La presente ley se dicta al amparo de la competencia exclusiva que el artículo 49.1.2.^a del Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana otorga a la Generalitat.

Segunda. Aplicación supletoria del Código Civil

El Código Civil se aplicará con carácter supletorio, en defecto de la presente ley, en todas las materias reguladas por ésta.

Tercera. Habilitació per al desplegament reglamentari

Es faculta el Consell per a dictar totes les disposicions que siguen necessàries per a l'adequat desenrotllament i la millor aplicació d'aquesta llei.

Quarta. Entrada en vigor

Aquesta llei entrarà en vigor als trenta dies de la publicació en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Per tant, ordene que tots els ciutadans, tribunals, autoritats i poders públics als quals pertoque, observen i facen complir esta llei.

València, 1 d'abril de 2011

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ

Tercera. Habilitación para el desarrollo reglamentario

Se faculta al Consell para dictar cuantas disposiciones sean precisas para el adecuado desarrollo y la mejor aplicación de esta ley.

Cuarta. Entrada en vigor

Esta ley entrará en vigor a los treinta días de su publicación en el *Diari Oficial de la Comunitat Valenciana*.

Por tanto, ordeno que todos los ciudadanos, tribunales, autoridades y poderes públicos a los que corresponda, observen y hagan cumplir esta ley.

Valencia, 1 de abril de 2011

El president de la Generalitat,
FRANCISCO CAMPS ORTIZ